

Sõjapõgenike kvalifikatsioonile vastavad tööturule sisenemise võimalused

Seoses vajadusega kaasata suur hulk Eestisse saabunud ukrainlasi meie tööturule võib tekkida olukordi, kus kutse andjate poole pöörduakse info saamiseks Eestis töötamise tingimuste kohta.

Mõlema poole, nii Eesti ühiskonna kui saabunud sõjapõgenike huvides on nende rakendumine tööturul võimalikult kõrgel tasemel, arvestades tööturule sisenejate kvalifikatsiooni ja oskustaset. Samuti on oluline teha tööle asumine võimalikult sujuvaks ja kiireks.

Nende eesmärkide täitumise eelduseks on, et saabujad saavad tööturule sisenemise võimaluste kohta täpset ja asjakohast infot.

Toome välja mõned olulisemad punktid.

Mitte-reguleeritud kutsealad

Mitte-reguleeritud kutsealadel ehk kutsealadel, millel töötamiseks seadus kvalifikatsiooninõudeid ei sätesta ning kutsetunnistust ei nõua, saavad ka teiste riikide kodanikud tööle asuda ilma kutsetunnistusega.

Seega, **mitte-reguleeritud kutsealadele** (nt iluteeninidaja, haigla hooldustöötaja, kokk, aednik, ehitustööline) **on juurdepääs tööturule vaba** – tööle võtmise otsustab tööandja ning kutset taotlema ei ole vaja.

Reguleeritud kutsed

Eestis on mitmeid tegevusalasid ja ameteid, millel töötamine on piiratud konkreetse kvalifikatsiooni ja töökogemuse nõudega ehk **reguleeritud kutsed**. Nendeks on näiteks meditsiinitöötajad, õpetajad, pädevad ehk vastutavad isikud ehitusel (nt vastutav ehitusjuht, ehitusinsener), raudteetöötajad jne.

Kui reguleeritud kutsealal soovib töötada võõrriigis omandatud kvalifikatsiooniga inimene, peab ta läbima **tunnustamise** protsessi. Tunnustamine tähendab, et riigi määratud **pädev asutus hindab** kvalifikatsiooni vastavust riigisiselt või rahvusvaheliselt kokku lepitud hariduse ja töökogemuse nõuetele.

Pädev asutus on reeglina vastava valdkonna ministeerium või amet, kes on regulatsiooni kehtestanud ja kontrollib selle täitmist. **Kutse andja ei ole pädev asutus**. Reguleeritud kutsete ja pädevate asutuste nimekirja leiate siit: <https://harno.ee/arenguvoimalused-ja-kvalifikatsioonid/valisriigi-kvalifikatsioonide-tunnustamine/kutsealane>.

Seega ei ole reguleeritud kutsealadel, kus kutsetunnistus on töötamise eeldusena siseriiklikult seadusega nõutud, välisriigi kodanikel vaja kutsetunnistust taotlema – **neile piisab tunnustamise protsessi läbimisest**.

Samuti on reguleeritud kutsealal võimalik töötada ilma tunnustamise protsessi läbimata ametikohtadel, mis ei ole reguleeritud. Näiteks juriidiline nõustaja ei pea ennast advokatuuri nimekirja kandma, ehitusinsenerina võib töötada ka ilma pädeva isiku vastutusega, logopeedina võib töötada erapraksises jne. Samuti on võimalik sõlmida lühiajalisi lepingud, mille puhul ei pea järgima kvalifikatsiooninõuete kogu mahus täitmist.

Kutse taotlemine

Soovi korral võib välisriigi kodanik **taotleda ka kutset**. Selle eelduseks on, et kõik kutse taotlemise eeltingimused on täidetud (sh keelenõue) ning kutse andjal on võimekus hinnata välisriigis väljastatud eeltingimuste täitmist tõendavaid dokumente.

Eesti ENIC/NARIC keskus abistab välisriigi kõrgharidust tõendavate ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate kvalifikatsioonide (akadeemilised kraadid, diplomid, tunnistused jt) hindamisel ning kvalifikatsioonidele vastavuse määramisel Eesti haridussüsteemis ning teeb ka ettepanekuid nende tunnustamiseks.

Dokumentideta pagulaste kvalifikatsioonide hindamine ja vastavate dokumentide väljaandmine on Eestis reguleeritud, selle koostajaks hindamise tulemusena on Eesti ENIC/NARIC Keskus, mis väljastab kakskeelse dokumendi "**Haridustausta kirjeldus / Educational Background Paper**".

Täpsem info koos viidetega õigusaktidele ja taotlusvormile on Haridus- ja Noorteameti kodulehel nii eesti kui inglise keeles: <https://www.harno.ee/en/development-and-qualifications/qualifications/academic-recognition#recognition-of-refug>.

Arvestades kvalifitseeritud tööjõu puudust pea kõikides valdkondades ning sõjapõgenike keerulist olukorda palume igakülgset toetada Eestisse saabunud ukrainlaste tööle asumist. Lisaks formaalsete tööturule sisenemise tingimuste tutvustamisele palume jagada ka muud valdkondlikku infot, mis võiks kaasa aidata nende võimalikult kiirelt ja sujuvalt tööle asumisele.

Tiia Randma
juhatuse liige
SA Kutsekoda